LA BRACE

Hod. IV | KRASAVIK - TRAVIEN 1953 | N. 23

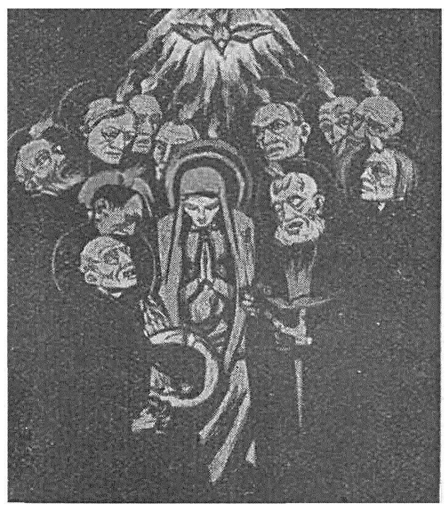
Biela-ruskaja reli-hijna- **ŹNIČ** adra-dženskaja ča-sopiś

Adres Redakc: Roma, v. Corsica, 1 || Hadav. padp. 3 dal., 1 paasobn. 30 cent.

ZMIEST

ŚVIATYJA ZAČATKI

Pierad nami voś dziŭnaje impresyi abrazok: žmieńka prostych skromnych ludziej, atulenych čornaju nieprahladnaju ciemradździu. Z tvaraŭ ichnich adnak vidno, jany tak nièčym praniaty, u takoj znajchodziacca ekstazie adoracyjnaj, što heta ciemradź na ich nia dziejeć ich nia hłynuła. Naadvarot-tvary ichnija zijajuć mahutnaj usabiešniaj siłaj, ich napaŭniajučaj, aduchaŭlajučaj, dy ciesna hurtujučaj. Adkul jana? Vahnistyja znaki nad kožnym i ahulny pramianiejučy ŭhary symbal heta pakazvaje. Ź nieba jana, ad Ducha Śviatoha.

Što heta za ludzi? Znaješ ich napeŭna, Darahi Čytaču. Śviataja natchnionaja Dvanaccatka hetaja, z Najśviaciejšaj i Najmilejšaj Dušoju ŭ centry, heta fundamant novaj, Božaj, suspolnaści adrodžnaha j žyvučaha praŭdaj i luboŭju ludztva. Heta novanarodžanaja Subožnia śv. Hetak jana prosta i ścipła, a dla mnohich i bieznadziejna, vyhladała ŭ svaich začatkach. Siannia-ž – niama takoha kutka, niama narodu na śviecie, dzie-b nie siahała jejnaja zbaŭlennaja arhanizacyja...

* * *

Na hetkaj-ža tytułovaj bačynie prošłaha nomieru našaj časopisi byŭ źmieščany inšy tekst i abrazok: fotozdymka novanaznačanaha Apostalskaha Vizytatara dla biełarusaŭ, JE Bpa Bolesłava Słoskansa. Heta abaznačaje začatki takoje-ž Subožni i ŭ nas.. Darma, što my bačym samoha tolki Herarcha, nie akružanaha svajoj dvanaccatkaj duchavienstva, znajchodziačahasia tut na emihracyi jano, zaŭsiody dušoj ź im, zaŭsiody napahatovie da arhanizacyjna-tvorčaj pracy; čakaje tolki dyrektyvy. A ciapier voś u atmasfery haračych molbaŭ da Śv. Ducha jaho apostalskija paryvy jašče ŭzmahlisia. Dać im tolki vychad i razhon...

Ale mo' kamu heta vydajecca nieździajśniàlnaj mrojaj? Što bo možna pry našaj ubohaści, niapoŭnaŭładnaści, suśvietnaj dyaspory dy idejnavyznanniavaj raźbitaści, zrabić? Sumniŭ – tre pryznać – davoli pavažny; da biaździejnaści adnak jon nas nie upavažniaje. Pry padobnaj ščyraj idejnaści, jakuju mieli tyja natchnionyja apostały, spravu možna nia tolki skranuć z miesca, ale i raźvivać pamału. Havorym tut ab apostalśćvie nie samaj tolki Herarchii, ale j śvieckich. Biez ich praca siannia naahuł niemahčymaja, a u nas pry našaj rasciarušanaści – i pahatoŭ. Našy vieručyja masy chaj nia tolki adklikajucca na ŭsiakuju arhanizacyjnatvorčuju inicyjatyvu Herarchii, ale i samy ažyŭlajucca ruchlivaściu na miascoch, adšukvajučysia ŭzajemna, hrupujučysia, padtrymoŭvajučy duchovuju łučnaść z Vizytatarskim Centram dy šturmujučy jaho svaimi damahanniami zaspakajennia duchovych patrebaŭ, dajučy praz heta realny abarot vizytatarskaj spravie... Dzie treba duchoŭnika biełarusa, na miescy, dzie dajaždžajučaha, a dzie jakohaniebudź karespandencyjnaha duśpastyrstva, abo prynamś hazetnaha, ci niešta padobnaje, pasiaredniaje ihd. Nie źnieachvočvacca pieršymi trudnaściami j niaudačami, nie pałochacca zaskiemłaje maroziačaje ciemradzi akružajučaha nas źbiantežanaha śvietu. Dobrym začatkam nikoli jon nia spryjaŭ. Najdabitniej ab hetym śvietčyć historyja Božaj Ustanovy u va ŭsich krajoch.

Braty! Padymiem vočy ŭvyś: Duch Śviaty nad nami Ź Jim – usio pakanajem! Z.

CHRYSTUS

(praciah)

Što dumali ab Chryście Apostały?

Kali chočam raspaznać čałavieka, jaki žyü pierad sotniami hadoü, musim šukać śvietkaü, jakija ü tym samym časie z im razam žyli, im cikavilisia, bačyli jaho j słuchali. Praciüniki Chryścijanstva časta ćviardziać, što Apostały j vučni Chrystovyja uvažali Jaho adno za vialikaha Praroka, a tolki paśla biskupy j vučonyja Subožni z pabožnaj naiünaściu pradstaülali Jaho jak Syna Božaha. Ale, kab mahčy tak ćviardzić, treba byłob chiba adkinuć Evanelii. Dyk štož kažuć Apostały j vučni Chrystovy japra Jahonuju Asobu? Kalib chacieć usie śviadoctvy Evanelistaü ab Asobie Chrysta tut zacytavać, dyk tre byłob blizu ciełyja čatyry Evaneliji śpisać; vybieram tut tolki niekatoryja.

Evanelist Marak pačynaje svaju Evaneliju słovami: « Pačatak Evanelii Jezusa Chrysta Syna Božaha » i raskazvaje dalej ab tym hołasie z nieba, jaki pakazaü Chrysta: « Ty jošć moj Syn najmilejšy, jakoha spadabaü sabie » / Mk 1, 11 / Apostał Jan piša na pačatku svaje Evaneliji: « Napačatku było Słova – i Boham było Słova – a Słova stałasia Ciełam i žyło miž nami »; i dalej piša: « My paznali dy üvieryli, što Ty jošć Chrystus, Syn Božy » / Jan 6, 70 /. Matavuš Marak i Łukaš raskazvajuć: « Vučyciel spytaü Apostałaü: za kaho majuć ludzi Syna Čałaviečaha? Jany adkazali: « Adny üvažajuć Ciabie za Jana, druhija za Ilju, abo üreščie za adnaho z prarokaü »; tady spytaü Jon: « A vy što skažacie, chto ja? » Symon Piotr uračysta vyznaü: « Ty jošć Chrystus Syn Boha žyvoha »; i dalej raskazvajecca, jak Zbaviciel henaje vyznannie uračysta paćviardziü / Mat. 16, 16 / Kali Piotr chadziü pa voziary z Chrystom, maliü tady Jaho, kažučy: « Ty sapraüdy Syn Božy / Mar. 14, 33 / Sv. Apostał Paval piša: « Chrystus jošć Boham vysokaüzlublenym nad usim navieki » / Rom. 9, 5 / « U Im žyvie üsia üciełaülonaja ščodraść Bostva » / Kol. 2, 9/. « Pierad Imieniem Jezus chaj zhinajecca kožnaje kalena ü niebie, na ziamli j pad ziamloju » / Fil. 2, 10 / Tamaš Sv, nie chacieü vieryć u zhrobuüstannie Chrysta, i kali Jon sam skazaü ułažyć palec u ranu jahonu, kryčma pryznaü tady: « Zbaviciel moj i Boh moj! » / Jan. 20, 28 /. Raskazvajecca ü Evanelijach, što mnohija pierad Chrystom nicpadali j malilisia da Jaho, što azdaraülalisia ad chvarobaü jahonym Imiam, što rymski vajenny staršynia hołasna pad kryžam pryznaü: « Sapraüdy hety čałaviek byü Synam Božym! » / Mk. 15, 39 /.Henyja vyniatki Evanelijaü dakzavajuć vystarčalna, što Chrystus užo ad pačatku praz svaich Apostałau dy vučniaü uvažany byü za Boha.

Chrystus praz usich ludziej, jakija mieli ščaście Jaho ahladać, nat praz svaich vorahaü byü uvažany za Boha. Vialikija vučonyja nia byli praz ichnich sučasnikaü pryznavanyja. Chrystus kažnamu davaü volnuju volu vieryć u siabie ci nia vieryć, bo Jon chacieü zbavić dušy tolki praz dabravolnaje ich samaaddanstva. Ale šlachta trymała siabie tady padobna jak i siannia. Raskazvaje, naprkł. tahdyšni historyk Jazep Flavius, što miž Žydami adzin zusim nieabydny muž, «jakoha ledz ilho nazvać čałaviekam» vialikija cudoünyja znaki dziejeü i pa śmierci svajoj pakazausia znoü žyvym dy mnohich naviarnuü na svaju relihiju, ale sam Jon nie patrabavaü navaračvacca. Vyšejšyja ü narodzie byli fanaberystymi, relihijaj narodu choć i cikavilisia bližej, to nazyvali jaje « Üschodnim Zababonam ». K tamu treba mieć na uviecie j toje: kali niedavierliva tady kivali hałavoju, słuchajučy raskaz ab čałavieku, zhadvajučym budučyniu, abo čaraüniku, jakža ciažej vieryli ab čałavieku, nazyvajučym siabie Boham. Adsiul vysnaü, što vučni Zbaviciela musiali mieć nieabyjakija dovady, kali uvieryli ü jahonu bo skaść.

Ci Evanelii jošć vieryhodnyja?

My paklikajemsia zaüsiody pry navucy na Evaneliji; ale byłob nierazumna karystać zaüsiady z tak važnych śviadoctvaü, nie prakanaüšysia pierš ab vieryhodnaści śvietkaü. Dyk paustaje pytannie: jak majecca sprava z Evanelijami? Ci jany pachodziać ad navočynych śvietkau Chrystovych? Ci śvietki henyja paśla časam nia mylalisia? Ci jany padajuć viernuju praudu?

1. Pieršaje pytannie, znača budzie ab aütentyčnaści Evanelijaŭ. Kali j praz kaho Evaneliji byli napisany heta pradusim vidno z samoha ichniaha žmiestu. Imienna ü 37 hodzie pa śmierci Chrysta była usia ziamla palestynskaja zusim zinakšanaja praz Rymlan. Jeruzalim ,mnoha haradoü i viosak było razbita j spalena dy zusim inakš adbudavana j zasielena na novych hramadzkich paradkach, pry inšych finansach dy padatkach. Kab autor, jaki ü 50 hadoch pa śmierci Chrysta napisau Evaneliju, nia byü navočnym śvietkam Chrystovym, to mnoha dapuściüby pamyłak, zabyüsiab abo paźmianiauby imiony asobaü, pałažennie miesnaściaü i vulic, bramaü i studniau padaüby pamyłkova, nia znaüby starych abyčajau i abychodku narodu, nia viedaüby ab tahdyšniaj trajnoj: žydoüskaj, rymskaj i hreckaj valucie, tak jak i siannia rodu manietaü s-prad 50 hadoü nia viedajuć časta. Ale staranlivyja histaryčnyja dośledy j vykapni śćviardžajuć, što üsie viestki Evanelijau praüdnyja, a znača praz navočnych śvietkaŭ byli napisanyja. Takoje vialikaje zdarennie, jak zapavieščanaje Chrystom zburennie Jeruzalimu, nie üspaminajecca ni praz adnaho evanhelista, a znača pisali jany pierad dakananniem henaha faktu. Majem kazanni j abjaśnienni Evaneliji praz najstarejšych biskupaü i vučniaü Apostalskich jak Klemens, Ihnat, Palikarp., Papijaš dy dr., dzie jany tak mnoha słoü dy cudaŭ Chrystovych vykazvajuć, što amal ciełuju Evaneliju možna byłob z ich ułažyć; a ad henych biskupaü my viedajem napeüna kali jany žyli, heta dakazvaje, što Evaneliji pachodziać z jašče raniejšych časaü, t. j. sapraüdy ad navočnych śvietkaü. Chrystovych. Pieršyja try Evanelisty pisali u 10-20 hadoch paśla Üniebaušeścia Zbaviciela, a Jan na jakich 40 h. paźniej.

2. Ale mo paśla Evanelii byli sfalšavanyja i cudy Chrysta byli vydumanyja? Kali raskazy ab cudach pryniać za nieautentyčnyja abo sfalšavanyja, tady tre adnačasna naahuł usie cudy zapiarečyč; ničoha biazbožnikam nie pamoža vymazvannie adnaho ci dvuch cudaü, bo üsioadno, ci Chrystus zdziejeü 50 ci 10 niezapiarečnych cudaü; a kali üsie cudy Chrystovyja adkinuć, to z usiaho žyćciapisu Chrysta amal ničoha j nie astaniecca; adyž usio ü jahonaj navucy hruntujecca na jahonych cudach. Istavietnaha sfalšavannia Evanelijaü być nie mahło, bo kali heta mahło stacca? Spačatku heta było niemahčymaje, bo z samahaž pačatku jany byli čytanyja na supolnych nabaženstvach, dzie prysutničała mnoha navočnych śvietkaü cudaü Chrystovych, jakija nizašto nie ściarpielib čahoś vydumanaha, niačuvanaha, dyj samyja Apostały, jakija žyćcio addali za praüdu, nie mahli dapuścić falšu ü pisanni, ci čytanni. U paźniejšych časach, bolš-mienš paśla sotni hadoü ,byli Evaneliji užo pierapisvanyja, vyvučvanyja napamiać, na rožnyja jazyki pierakładanyja dy rassyłanyja pa rožnych hminach chryścijanskich, ü Aziju, Jehipiet, Hrecyju, Italiju j Hišpaniju, dyk niešta novaje üstavić, vydumać na adzinakavy sposab u stolkich egzemplarach było prosta nie-

mahčymym. Isnuje precie kala tysiačy b-m. starych rukapisaŭ Evanelijaŭ i ŭsie da padrabiaznaściaŭ adzin z druhim zhadžajucca. Oryhinały Evanelijau, praŭda, nia isnujuć, ale najstarejšyja šryfty / codex sinaiticus / pachodziać z IV stah, a znača starejšyja, čym klasyki, jakija precie uvažajucca za autentyčnyja.

Pieršyja chryścijanie uvažali za tak śviatyja henyja knihi, što achviaroŭvali im žyćcio svajo, niasučy ich pahanam; čytačy j pierapiščyki stroha uvažali, kab ni adnaho słova nie zmadernizavać nie pierajnačyć; jak adzin biskup byŭ pazbaŭleny svajho ŭradu zatoje, što ŭ piśmie śv. Paŭła źmianiŭ adnu litaru / Macedonius, kala 500 h /. Ni adna kniha na śviecie nia była tak krytykavana, jak Evanelija i ni adnaje knihi tak nia była dakazana autentyčnaść, jak Evaneliji.

3. Ale, ci Evanelisty byli hodnyja viery, ci jany pra Chrysta štonibudz nia vydumali? Sposab apaviadannia autarau Evanelijaŭ jošć tak prosty i biaz nijakich prykrasaŭ, nat niehładki j časta nieźviazisty, jak raskaz pačcivaha prostarabočaha, apisvajučaha što bačyŭ, i tak stroha sumlenna, što nat ab lutych vorahach Zbaviciela, ab Kajfašu, Piłacie dy katach nia vyskazvaje złosnaha słova; adsiul vynikaje, što Evanelisty ni navukova literaturna pisali, tolki z pijetyzmam trymalisia praŭdy, padajučy samyja fakty. Tamu Evaneliji źjaŭlajucca sapraŭdnym naŭzoram abjektyŭnych tvoraŭ histaryčnych. Historyja žyćcia Zbaviciela tak čystaja j śviataja, što ni adzin historyk abo piśmiennik na ziamli nia ułažyŭ tak pryhožaha žyćciaabrazu z tak mudraju maralju, jakoje najvučoniejšyja mužy nie mahli vynajści; henaja hłybokaja mudraść u tak dziŭna prostaj formie i pakazvaje prosta na toje, što Evahelisty nie samavydumanaje pisali. Taki charaktar nielha ŭtvaryć u paetyckaj fantazyji biaz moralnaha nauzoru. I kalib vučni Chrystovyja chacieli vydumać cudy, tady vydumalib inšyja, vialikija, što adrazu kidajucca ŭ vočy, jak heta zrabili vučni Buddy. Kali što vydumoŭvajecca ci machlujecca, to dla ŭłasnaj karyści tolki, dla słavy, a chto budzie łhać na niekaryść sabie? Vośža, kalib Evanelisty tut štoś sfantaźjavali, tady pradstaŭlalib jany siabie biezzahannymi, śviatymi, ci bolš razumnymi, kažny bo starajecca rozum svoj padnieści; a jany razhłašajuć nie ab svajoj słavie, tolki ab svajoj naiŭnaj niaśviedamaści j słabaści, jak Piotr, naprkł. adroksia Chrysta. Jakaja, naprkł. karyść była Apostałam z taho, što Chrysta pryznavali za Boha? Janyž byli za heta abśmiajanyja, sadžanyja ŭ astroh, bičavanyja, mardavanyja. Urešcie było zusim niemahčymym pisać ab Chryście jakujuniebudź niapraŭdu tady, kali žyli jšče navočnyja śvietki j słuchačy jahonyja. Pakusiŭ siab chto raskazvać ab cudach pamioršaha ci asudžanaha čałavieka, azdaraŭlennie ślapych, kulhavych, uskrašennie miartvych tady, jak jašče žyvuć tyja, što henaha čałavieka znajuć? Chto hetkamu raskazu vieryŭby? Evanhelistam-ža nichto tady nie piarečyŭ, nat tandyšnija adščapiency, heretyki, nie rabili zakidaŭ raskazam Evanelistych, a jašče na ich paklikalisia. Miž čatyrma Evanelistymi jošć tolki nievialikija rožnicy ŭ raskazach, što adzin, naprkł. prapuskaje, ci raskazvaje karaciej, toje druhi padaje paŭniej, a heta paćviardžaje toje, što kažny pisaŭ samadziejna. Marak i Łukaš mieli prad vačyma šryft Matavuša, jany bo nia byli Apostałami: pieršy byŭ vučniam i supracoŭnikam śv. Piatra, a druhi - śv. Paŭła.

Ab pachodžanni śv. Piśma i Subožni novačasnyja krytyki Chryścijanstva zvyčajna majuć chvalšyvaje paniaćcie. Jany vierać, što pierad paŭtary tysiačy hadami ŭ adnym staradaŭnym knihaschovie byŭ znajdzieny pakryty pyłam skrypt, ź jakoha vyčytali, što niejki Chrystus u Palestynie dziejeŭ mnoha cudaŭ, dzie pabožnyja dušy daŭno ŭžo padčas lichalećcia čakaŭšyja relihijnaha adradžennia, tak adkryćcio henaha tekstu vykarystali, što henaha Chrysta pačali ŭvažać za Zbaviciela j zakładčyka Chryścijanstva paśla. Ale było akuratnie naadvarot. Evanelii ad času ich napisannia nie lažali ani adnaho dnia u schovie, tolki biazupynna byli čytanyja, pierajchodziačy z ruk u ruki. A padruhoje: nie Subožnia paustała z Evanelijaŭ, a Evanelii z Subožni vyjšli / i samo saboju razumiejecca, što Subažnia tolki sama moža decydavać, jaki skrypt jošć jahony ŭłasny /. Z samych tolki Evanelijaŭ, biezz Subožni moža zradzicca relihijaŭ bolš jak treba, / tamu ŭ Protestanty źmie naprkł. jaki zbudavany tolki na Evaneliji, jošć užo sotni sektaŭ /. Subožnia była zasnovana vyraznymi słavami Chrystovymi, i skora paśla śmierci Chrysta, kali jana užo pašyryłasia u monohich krajoch, Evanelisty biez specyjalnaha paručennia Chrysta tolki prynahodna častku słoŭ Jaho i cudaŭ zapisali, adsiul vynikaje, što Evanelii nie źjaŭlajecca padručnikam relihiji, ŭ jakim usie praŭdy viery systematyčna ułožany, jany tolki padajuć najvažniejšyja fakty.

Chrystus asabista nie pakinuŭ nam ničoha pisanaha, tolki prapaviedvanaje, Jon tolki hruntoŭna prakonyvaŭ Apostałaŭ ab praŭdnaści svaje navuki dy zahadaŭ im pašyrać svaju navuku žyvym słovam, abiecyvajučy Subožni svaju pomač i viečnatryvałaść. I tak my mahlib mieć siannia takža i biaz pisanych Evanelijaŭ toje samaje Chryścijanstva. Ale apieka Ducha Sviatohâ tak uładziła, što nie paźniejšyja biskupy pieršyja pakinuli nam śv. zapisi, tolki ŭžo samyja Apostały, kab darahacennyja vyskazy vyšejšaje praŭdy byli nam pieradany słouna dy kab my istna mahli być pierakananymi, što my siannia majem takujuž samuju vieru, jakuju mieli Apostały. Jasna samo praz siabie, što Zbavicielavy pasłanniki ŭ čatyry kancy śvietu byli pad pravadnictvam Ducha Sviatoha, jaki ściaroh ich ad pamyłak, jak jany vykonyvali słoŭna ci vusna svaju ŭładu. Vośža Piśmo Śviatoje napisana słavami Taho, Jaki skazaŭ: « Nieba j ziamla praminie, ale słova majo nie praminie ».

VIEŚNIJA NADZIEI

Zaćvili nadziei
Ŭ jasny dzień viasnovy:
Ludzi-dabradziei
Dom zbudujuć novy.
Buduć maładyja
Ładzić navasielle
I pajdu tady ja
Da ich na viasielle.
A siahonnia sinić
Smutak maje vočy.
Śnicca mnie haściniec
I siało na ŭzbočču.
Majo serca bačyć
Abrazy staroha.

Mirścicca, majačyć
Prostaja daroha.
Čaraty nad rečkaj
I z katkami łozy...
I maja zasiečka
Na kary biarozy:
Pamiatka spadzievu,
Što kali viarnusia,
Soku taho dreva
Smahnučy, napjusia.
Ja napjusia soku,
I pamaładzieju.
Tak... Niasu vysoka
Vieru i nadzieju.

Ryhor Krušyna

ČYM NIE ZADAVOLVACCA [1]

Sioletniaja viasna, jak u pryrodzie, tak i ŭ palityčnych dy kulturnych suadnosinach, ź niejkaj asablivaj siłaj dychnuła ažyŭlajučym sanacyjnym entuzyjazmam. Až vysokija duby (zomorskija) žyviej, jak zaŭsiody, pačali budzicca ad zimovaha snu pad podycham taho entuzyjazmu. A kali ŭžo takija tuhija, flehmatyčnyja, mahuty kranulisia j zašumieli-zahamanili, dyk jak nie zaharecca tym viesnavym perorystyčnym entuzyjazmam i našaj biełaruskaj vyskačcyviarbinie? Nia toj viarbinie, sumujučaj nad ssiakłaj rodnaj krynicaj, abo ŭ kałchoznym pazapłoćci, i nia toj, śvieža adsiečanaj ad pnia j vianučaj na emihranckim dryvotniku, ale toj, što ŭ N. 16 (147) « Baćkaŭščyny « nazvałasia «zdarova dumajučym » 1) Mikołam...

Hetkim tolki entuzyjazmam, vyskačyŭšym u postaci viesnavoha pasynka « zdarovaha rozumu », chiba j možna abjaśnić matyvy i źmiest artykułu Mikoły Viarby « Ci možam być niezadavolenymi ? » (4 bač. tahož tydniovika). Hłybiejšaha matyvu trudna ŭ im dakapacca.

Bo i čaho faktyčna autar chacieŭ u henym artykule? Nastavić lepš krytyku našu, niezadavolenuju z adnabokaj prosavieckaj aryjentacyi čužaziemnych vučonych ab Biełarusi? Ale jak nastavić? Publičnym vytykanniem, što my nia majem prava być niezadavolenymi z hetkaj aryjentacyi tych vučonych? Dyk-ža hetym my apraŭdyvajem źvichnionaść taje aryjentacyi dy aśmielvajem da kantynaucyi jaje, a siabie samych, jak « ničoha absalutna nia majučych, z čaho mahlib skarystać zamiežnyja navukoŭcy », fatalna kampramitujem. Ci nie absurdalnaje heta nastaŭlennie? Absurdalnaje nia tolki pa svajoj formie, ale i pa źmiestu, bo-ž nielha skazać, kab volnaja Biełaruś nia mieła *absalutna* nijakich matarjałaŭ dlanavukovaha dośledu i vykarystańnia. Kali-b užo tak było, dyk z čaho-ž tady M.V. prapanuje vydavać planavanuju « Antalohiju » « Historyju Biełaruskaj Litaratury » (2) dy našto havoryć ab tych « novych tvorach, napisanych našymi paetami i piśmiennikami za apošnija hady na emihracyi »? Choć jašče niaviedama, jak i što u hetych tvorach ucaleje ad taho « zdarovaha rozumu » viarbovaha, to ŭsio-ž — śmiejem spadziavacca — adno-druhoje ziernie zachavajecca j abjekt astajecca abjektam. Pra publicystyku ź jejnymi litaraturnymi dadatkami, darma što častkova zdehustavanuju, treba skazać tojesamaje; nie zabyvajučy adnačasna i ab dastupnych čužamoŭnych krynicach biełarusaviedy volnaha śvietu, vykazanych užo ŭ naviejšych bibliohrafijach. U biblijatekach hetaha śvietu zaščadziłasia sioje-toje j ź biełaruskich pieradvajennych vydanniaŭ. Ab hetym u svaim časie pisaŭ Dr. A. Dunin, dyj autar hetych słoŭ spatykaŭ ich nia mała, a naviet ułasnaručna pazyčaŭ znakomym słavistam antalohiju Dvarčanina, hramatyku Taraškievića, pravapis Losika, historyju litaratury Hareckaha, historyju Biełarusi Łastoŭskaha, Jhnatoŭskaha, Daŭnar-Zapolskaha, a z periodykaŭ Kałośsie dy inš. Pry hetym dałosia vyjaśnić, što pryčynaj słaboje zacikaŭlenaści našaju pa-za-savieckaju navukovaju litaraturaju často jość nia stolki jejnaja ścipłaść i kolkasnaja i jakasnaja, kolki taja mahija mahutnych upłyvaŭ našych susiedziaŭ, asabliva Savietaŭ, dziejučych pad šyldam dziaržašnaści. Daloka nia ŭsie adnak joj paddajucca, šmat chto karystaje achvotna i z našych krynic, naviet z našaj presy emihracyjnaj i to akurat toje asudžanaje sp. Viarboju ha pahardu...

Kali tak, dyk pazvolim sabie zahałoŭnaje pytannie sp. Viarby: « Ci možam być nizdavolenymi ? » — adviarnuć u sensie bolš darečnym suproć jaho samoha...

Ale čaho jašče chacieŭ M.V. u svaim artykule — pytajem dalej? Isnaj sanacyi našaje movy i papaŭniennia litaratury? Ale jak? Demahohičnahałasłoŭnym defetyzmam? Hetki lačebny cymus nia zrodzić u nas achvoty da navukovaha litaraturnaha tvorstva, nie natchnie nam talentaŭ, a chutčej źniavieryć dy źnieachvocić i nas i čužych da našaha adradženskaha henija, a voraham dašć jašče adzin pretekst da bajkotu jaho. Nia choču praz heta prapahavać śłapoha samachvalskaha optymizmu, abyjakavaha na našy sapraŭdnyja minusy, pieraściarahaju tolki pierad atrutna-kampramitujučym spachopnym sposabam lačennia tych minusaŭ. Ci nia lepš byłob chapicca sposabaŭ pazytyŭnych? Ci nia šmat karyśniej zrabiŭby naš pavaž. Sanatar, kali-b, naprykład, zamiest lišniaha śćviardžannia i bieź jaho daŭno śćvierdžanych niedachopaŭ, zamiest horkaha ironizavannia čyjho mazalu (pry adnačasnaj sobskaj biaździejnaści na tymža poli) — daŭ ułasnaručnaje sapraŭdy lepšaje vykanannie danych rečaŭ? Z hetaha była-b jašče j taja karyść, što jon takim čynam zdabyŭby prava kampetencyi, nieabchodnaje dla svajho nia lohkaha zadannia. Tady nia było-b patreby padłabnivacca niečaj druhoj kampetencyi dy tendencyjna natraulać jaje na takija « niamiłyja » abjekty, jak « Źnič » iz svajoj Evanelijaj i « Vieda » z svajoj Hramatykaj...

Niechaci da hetaha pieršaha peryjodyka dyk sapraŭdy trudna zrazumieć inakš. Bo i čym jon, dy jakim pravam, vinavat pierad sp. Mikołam Viarboju? Niaŭžo tym, što pačynajučy svaju vyzvolna-kulturnuju pracu na najbolš zadzirvaniełym adrezku našaha adradzennia, byŭ zmušany kryčačaj patrebaj zrabić paru terminolohičnych eksperymentaŭ? Kali za hetuju sprobu prahresyŭnaje prysłuhi, zaaprabavanaje ŭžo nie adnym našym jazykaviedam, pavažany Klasyfikatar zraŭniaŭ « Źnič » z ratatarnymi ihnorancka-makaronistyčnymi prymityvami, dyk ci-ž heta nie tendencyjnaść? Dziakujučy joj sp. M.V. naviet tady nia bačyć žadanaj užytkoŭnaści hetaha peryjodyka dla zamiežnych vučonych, kali na vyniki jaje hladzić ułasnymi vačyma i ź ich karystaje, čytajučy (u N. 22) pierakład taje « hruntoŭnaje recenzyi » U. Floridi na knižku Messyny ab Biełarusk. Litaratury. Kalib niechać nia muciła našamu Cenzaru uvahi, dyk iz źmiestu, z cytataŭ, henaj « recenzyi » naviet moh-by dahadacca chto jaje j nainspiravaŭ...

Niešta padobnaje treba skazać i ab adnosinach da « Viedy » pastaŭlenaj na jašče čarniejšym indeksie. Nie majo dzieła zdymać jaje z taho indeksu, chaču tolki addać spraviadlivaść ludzkoj pracy. Zamiest kanfuzicca « redaktarskimi vydumkami », vo što skazaŭ mnie raz ab joj adzin prafesar słavist: *Ja razumieju Dr. Stankievića — jaho mova, heta eksperyment, šukannie słoŭ i formaŭ na samyn etničynym dnie sučasnym i ŭ historyi. Hety eksperyment pry adpaviednaj miery moža nia mała prysłužycca da adradžennia litaraturnaj movy*. I « ŭzapraŭdnaści zdarovym rozumam spytaj

---

(1) Hl. " Baćk-na " N. 21/1953.

(2) Usie skazy ŭ čužkach źmiaščajuć dumki samoha M.V.

(3) A. Adamoviča.

ma sami siabie »: ci mała ŭžo jon nam prysparýŭ aryhinalnych starych i novych biełaruskich terminaŭ, vycisnuŭšych niedarečnyja barbaryzmy — ślady čyžackich upłyvaŭ? A što-ž užo kazać ab tych cennaściach (chaj sabie j kanspektovych) histaryčnych i etnahrafičnych, jak naprkł. « Etnohr. i Hist. Karta Biełarusi » (N. 9-10/1952 « Viedy »), tak siannia nam patrebnaja! Heta-ž tolki dziakavać za hetkuju patryjatyčnuju prysłuhu! Nia vierym takža i ŭ *absalutnujn* niazdatnaść dla studyjaŭ šyrejšych i jahonaj hramatyki.

Kali-b sp. M.V. nie pieraškodziła vuzkoje upiaredžannie raspačać acenu vydaviectvaŭ hetych peryjodykaŭ ad plusaŭ, a nie ad samych tolki umrojenych minusaŭ, dyk chiba nie advažyŭsia-b ich tak panižać pierad čytačami.

Ale treba vieryć, što Pavažanyja Čytačy našy, majučy na ŭviecie ŭsio vyšejskazanaje, pry vybary lektury samym tolki Viarbovym « zdarovym rozumam » i smakam nie zadavolacca. « Rozum » hety, naviejeny lohkim entuzyjazmam, ani krytyki našaj nie nastaviŭ, ani z chaosu rodnaj movy nia vyvieŭ, ani litaratury nie pahłybiŭ i ničym nie ŭzbahaciŭ. Usiaho hetaha astajecca i nadalej spadziavacca ad tych mazolnych « redaktarskich vydumak »...

P.K.

KALYCHANKA

R. Krušyna IV (*praciah*)

Za panskim sadam pazarostany
Travoju papary.
Źvinieła pieśnia ŭ siniaj prostani
Da poźniaje pary.
Śpiavaŭ žaŭruk — žyvaja kropačka,
Trymcieła radaść niŭ.
A Todar tonkuju viarovačku
Svaich pačućciaŭ viŭ.
Jon laskaŭ puhaj nad karovami,
Hareŭ zarnicaj mroj,
I abrastała pieśnia słovami,
Hullivaju ihroj
Liłasia ŭ ładnuju symfoniju
Raskviečanych łuhoŭ,
Dzie cicha luciki vyzvońvali
Łahodnuju luboŭ,
Dzie hamaniŭ miatluk z ramonkami,
Dzie letniaje ciapło
Było, jak pieśnia, čujna-zvonkaje,
Piaščotaju płyło.
Usio ahortvałasia zhodaju —
Trava, tavar, pastuch.
Duša źlivałasia z pryrodaju.
Tryvaŭ vialiki ruch
Pramieńniaŭ, chvarbaŭ, hukaŭ, vodaru.
O, ščaście! Hymn ziamli!
Pryvietna śviet śmiajaŭsia Todaru,
I dumki zaćvili.
I pieśniu, ŭśpieščanuju hołasam
Nadnaračnych paloŭ
Vialikim sercam — ščupły, kvoły sam —
Na ŭzvyšša jon uźvioŭ.
Dzie pyšnych ružaŭ dzidy kolucca,
Dzie z bolem dziŭny huk —
Raście mastak. Usia vakolica
Havoryć: Naš Žaŭruk.
Pastuch vykazvaje na vyhanie
Žalejkavy nastroj.
Dzied Apanas iz stajni vyhlanie:
— O, heta ŭnučak moj!
I skaža pieršamu sustrečnamu:
— Jak, całavieča? A?
Takomu talentu biasprečnamu
Ci-ž dola pastucha?
Ci-ž viek dudoju i žalejkaju
Hukać čužych karoŭ?
Jon maje kiemnaść, siłu niejkuju
I pradziedavu kroŭ.
Paetam budzie i muzykaju,
Pačnie narod budzić.
Šlachi jahonyja vialikija
Ci lha zaharadzić?
Jon pojdzie ŭ ludzi! Meta jasnaja
Nia hinie, a raście.
Śviatlejuć dumki Apanasavy,
Stary štodnia placie
Kašy, pałukaški łazovyja
Dy viaža bryž nadziej.
U kuble hrošy pierachoŭvaje —
Spatrebiacca paźniej.
Zajmieŭšy dobruju akazyju —
Prybytak na łazie,
Unuka ŭ miesta, u himnaziju
Na zimu adviazie.
Dzied bačyć budučyniu śvietłuju,
Paščaści ŭ hetym Boh.
Chaj Todar vyjdzie ŭ śviet z aśvietaju
Na śviata pieramoh. (d. b.)

Za dalejšyja ŭpłaty na Znič dziakujem: Br. Danilču 6120: M. Serd-ku 3125; Danil-ču 3055; JE. Bpu Bolesłavu Słoskansu 12000; D. Jack-ču 2255; a. M. Maskaliku 2000; Dr. V. Tumašu 3125; Inž.. Č. Chaniaŭku 2500; Siam. Paškie-čaŭ 1250; M. Bielamuku 625; V. Hruzdu 625; T. Šuplaku 1250; Madestu ? 3010; Dr. St. Hrynk-ču 7500; St. Tataryn-ču 12520.

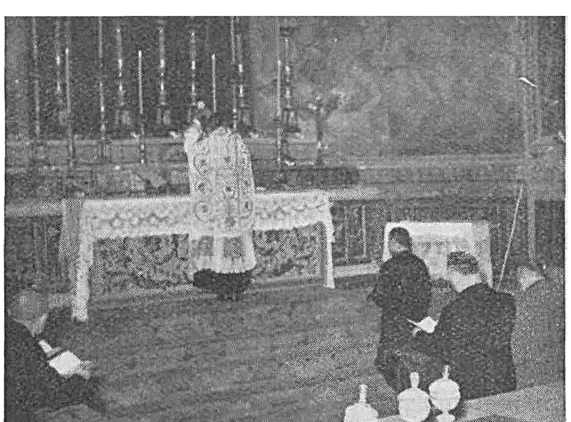
UVAHA! Biełaruskija radzijopieradačy z Vatykanu pačali adbyvacca z 1 travienia raniej na 15 minut, h. zn: u Europie u hadz. 18, 15; u Amerycy u hadz. 24, 15; u Australii kala 0,45-2,45 – na karotk. chvalach 50,27; 41,21; 31,41; 25,67; i na siarednich – 196. Najsiln. chvali: 50,27.

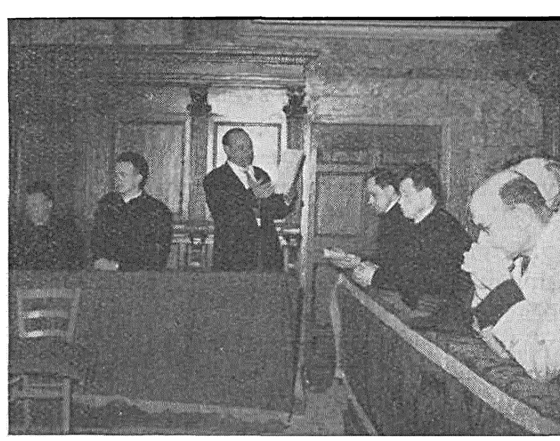
SIOLETNI SAKAVIKOVY PLON

Biełarusy z natury svaje nie nadta pachopnyja da samavystavy śviatkavalnaj i treba vielmi važnaje pryčyny, kab ich da hetaha nastroić. Kali-ž adnak pryčyna takaja nadarycca, tady chutka pieramahajuć svaju patulnuju dyj aščadlivuju üdaču i reprezentujuć siabie nia horš, čym druhija narody. Sučasnyja kanjunktury ü volnym śviecie, kali üsie narody naüzăpieradki pačali demanstravacca i zajaülać svaje pravy, pačuli vialikuju patrebu i biełarusy jaknajchutčej dy salidniej zrehabilitavacca z hetym pierad śvietavaj apinijaj. Tamu voś i bačym sioletniaje śviatkavannie 25 Sakavika z takim razmacham u va üsich asiarodździach emihranckich volnaha śvietu: u Bryzbejnie, Sydneju, Buenos Aires, Stakholmie, Londanie, Birminghamie, Kembridžy, Šefildzie, Pert i Adełajdzie, Montreali j Madrydzie, Paryžy, Le Krezo i Lile, u Niu Jorku, Klevelandzie, Čykaho, Detrojcie j dr., u Luvenie, Münchenie i Rymie. Paśla spravazdačy padanaj u našaj presie lišnim byłob pisać ab prahramie üsich ich, adciemim tolki, što paśła jana ü dobrym napramku: *amal usiudy na śviatkavalnyja imprezy byli zaprašanyja dy prysutničali pradstaüniki inšych nacyjaŭ*, aduzajamniajučychsia paśla svaimi zaprosinami. Hetkim čynam biełarusy zdabyvajuć ü mižnarodnym sužyćci j supracy pazycyi. Z hetaha vialikaja j nutranaja kulturna-prahresyünaja karyść, bo-ž hetkija reprezentacyjnyja imprezy zaüsiody źmušajuc arhanizataraü da vyšejšaha źmiestavaha j kanvenansavaha uzroünia, bieź jakoha jany chutčej byli-b škodnyja, čym karysnyja. Apračа taho — my raściom duchova, idejna, adčuvajučy spahadu, pryjaźn i pryznannie čužych narodaü. Voś u hetym sensie zamieźnaja Biełaruś za sioletniaje śviatkavannie svajho nacyjanlnaha śviata padrasła nia mała. I sukces hety upaünie apraüdvaje vydatki našych niebahatych kišeniaü dy zatračanuju enerhiju.

Dla bolš nahladnaha paćvierdźannia üsiaho vyšejskazanaha pazvolim sabie apisać najbolš znanuju našaj redakcyi z henych imprezaü jakuju biełaruskaja presa zrabiła pieradavoju, a znača majučuju bolš ahulnaje značennie. Na našych bałonach jana znojdzie novy aspekt.

Kali dzie ü jakim centry najbolej treba było unahladnić pašyryć dy abhruntavać našy idejna-adradźenskija pazycyi, dyk heta tut u Rymie — sercy Europy j Śvietu ü peünym sensie, tut reprezentavanaha, apošnim-ža časam krychu ab nas zdezorjentavanaha. Nie mała ü hetym kirunku tut zroblena dahetuleśniaj ciahłaj pracaj navukovaj, publicystyčnaj, hramadzkaj i tavaryskimi znosinami dy paadzinočnaj prapahandaj, pavažniejšych adnak reprezentatyünych imprezaü publičnych tut nia było, tady kali üsie amal narody inšyja hodna tut manifestavali imi svaju historyju, svoj kulturny henij dy svaje idejna-adradženskija pastulaty. Heta üsio voś i dało hałoüny matyü da złaďźannia takoj imprezy i nam z nahody tryccacipiacilećcia histaryčnaha Aktu 25 Sakavika. Voś jakuju spravazdaču padało na druhi dzień Vatykanskaje Radzijo ab prabiehu i üražanniach z hetaj imprezy.

« U minułuju sieradu (na Bahavieśča NDM) adbyłosia ü Rymie nadta uračysta biełaruskaje nacyjanalnaje śviata: tryccaćpjataja hadavina ahłašennia niezaležnaści Biełaruskaj Narodnaj Respubliki. Ranicaj u hadzinie 10 pryhoža usankcyjanavana heta relihijnym aktam u bazylicy Santa Francesca Romana (na Forum Romanum), dzie była adpraülena ks. Dr. Piatrom Tatarynovičam Imša śv. ü prysutnaści Dastojnikaü Eklezijalnych Ich Ekscelencyjaü Biskupaü, Prałataü, Prezbiteraü i Alumnatu dy śvieckich haściej. Čaroünaja arhanovaja symfonija sp. praf. Korsi j vysokamastackaje solo znanaha tut artysty biełaruskaha sp. Piotry Koniucha akompanjavali henaj cichaj pabožnaj celebry, vyklikajučy sapraüdy nadziemny nastroj. « O, Boža, što našuju dolu krutymi šlachami viadzieš... » i « Uładaru śvietu »... Moniuški (ü parafr. samoha-ž celebransa), hłybokamahutna üskałychvali razmolenyja dušy j niasli üvyś da Üsiespraviadlivaha trybunału, da Ajcoüskaha üsiedajnaha tronu...

Paśla nabaženstva adbyłasia ü zali AA. Benedyktynaü pry toj-ža bazylicy, karotkaja akademija, na jakoj vyhłasiü da sloz kranajučuju pramovu ab Biełarusi i jejnaj moładzi Dastojny Ajc. Robert van Cauwelaert de Wyels, adzin z tutejšych Ajcoü, haspadaroü hetaha haścinnaha Domu i Bazyliki. « Heta niedarečnaść, što siannia Volny Śviet tak mała znaje dy interesujecca Biełarušsiu, krajem z tysiačaletniaj

historyjaj i kulturaj, — skazaŭ miž inšym Prelehent — krajem, što svajoj geopalityčnaj sytuacyjaj źjaŭlajecca stratehičnym klučom na Zacha i na Ŭschod' Drenna, što dahetul, zamiest uzmacoŭvać jaho ŭ sabie samym naturalna, pamahčy narodu padniacca i ŭziać svaju dolu ŭ svaje ruki, asłablajecca jaho rožnymi akupacyjami j denacyjalizacyjami. Treba dzivicca — adciemlivaŭ dalej Dastojny Prelehent — jak, pamima nieimaviernych trudnaściaŭ, narod hety padniaŭsia da adradžennia svajho niezaležnaha bytu j značennia dy zajaviŭ siannia svaje pravy na svaich ziemlach. Ja, jak uzhadavaŭca j apiakun studenckaje moładzi hetaha narodu — adznačaŭ Pramoŭca — viedaju ŭsie tyje žyvyja krynicy adradženskich biełaruskich sił — źjaŭlajecca imi hena moładź. Jana zadecyduje ab budučyni svaje baćkaŭščyny. Čužyja europejskija abservatary bačać u joj silnuju šlachotnuju idejnaść, jakoj ništo nie patrapić złamać. I tak stałasia, musić Boh užo hetak viadzie, što samy ćviet taje moładzi — tut, u navukova-kulturnych centrach europejskich uzhadoŭvajecca. Jon paniasie pryncypy j vyniki taho ŭzhadavannia ŭ svaju darahuju baćkaŭščynu i zadecyduje ab jejnaj załatoj budučyni... Jaki abaviazak Europy, a specyjalna eklezijelnych kruhoŭ, y hetaj spravie? — pytaŭ u zakančenni Pavažany Dakładčyk. — Nie pryhladacca abyjakava, nie ceremanjavać tuju pierastareła-biespadstaŭnuju rezervu, nie symulavać dyplomatyčnuju chałodnaść, bajučysia užyhnuć usich tych, što biantežać nas tut svaimi imperyjalistyčnyni pretenasyjami da hetaha kraju, ale pamahčy jahonym naturalnym autochtonam, jakija Božym i ludzkim pravam damahajucca svajho. Unicuique — suum, jak ćviardzić pravodnaja maksyma ščaśliva siannia nami kirujučaha Chrystovaha Namieśnika, Papieža Piusa XII ».

Viečaram-ža ŭ h. 18-taj u Vialikaj zali Grand Hotelu, mieła miesca *réception* (haścinnaje spatkannie), z vokalna-dakładovaj, častkaj, dla blizu 80-ci zaprošanych vysokich pradstaŭnikoŭ duchoŭnych i śvieckich ad Vatykanu pačynajučy i dalej — dziaržaŭna-ŭradavych, palityčnych, ambasadnych, navukova-kulturnych dy nacyjanalna-hramadzkich kruhoŭ, ź jakich prysutničała kala 60-ci, a piśmova pryvitała śviata kala 15-ci. Voś niekatoryja z vydatniejšych haściej: J.E. Archibiskup Ioann Bučko Apost. Vizytatar dla Ukraincaŭ u Zachod. Europie, iz svajoju sympatyčnaju hrupaju duachavienstva, jakomu biełarusy vykazvajuć ščyruju padziaku za asablivuju spahadu j padtrymku imprezy; takža J.E. Bp Vincent Podolskis, Rektar Kalehii Letuviskaj; JM. a. Ŭładysłaŭ Mroczek — Heneral AA. Maryjanaŭ; palak JM. Monsinjor Marko Kranjc, słaveniec, (apošn. 3 byli tolki na Imšy śv.); JE Mons. Jazep Čamanis - Ministr. Aśv. Łatvii; JM. Mons. Giuseppe Damen - Rekt. Papsk. Kaleh. Halandzkaj; JM. Mons. Kronosłaŭ Draganovič, Hałava Ryms. Kalon. Charvackaj; JM. Mons. Lo-Kuang — z Kitajaskaj Lehacyi pry Apost. Pasadzie; J. Svtł. Spadar Meeus z žanoju — Kancler Belhijsk. Ambasady pry Vatykanie; J.M. a. Jan Sakevičius-Superior Ryms. Domu AA. Maryjanaŭ, letuvis; JM. a. Ant. Wuyts T.J. Rekt. Kalehii Damascenum iz svaim zastupnikam a. Stan. Kučinskisam TJ; JM. a. B.J. Becker OSB — Rekt. Kaleh. Hreckaj; J. Śv. VPavaž. Dr. Enriko Insabato — Pradstaŭnik Ministerstva Zamiežn. Spr.; J. Śv. Praf. Dr. Leo Magnino — Pradst. Minis-va Publič. Aśviety; J. Eksc. Kristo Stateff-Ministar Zamiežn. Spr. Baŭharyi; J. Eksc. Ekrem Telhai, Minis. Albanii i Prez. arh. « Internazionale della Libertà »; J. Śvietł. Kniaź Jury Abchazi, hruzin-Vice Prez. vyšnazv. arh.; J. Śvtł. Dr. Gvido Arkamone - Hał. Dyrekt. Akadem. i Biblijatek u Min. Asv.; J. Śtł. Dr. Gilberto Bernabei - Dyr. Radiof. Zahraničn. pry. Prezyd. Rady Ministraŭ; J. Śtł. Dr. Pariset Dante — z Redakc. « Il Tempo »; J. Śtł. Dr. Eskobar — Pradst. Redakc. « Osservatore Romano » j Redaktar Vatykansk. miesiačn. « Ecclesia »; J. Śtł. Sinjorina Nina Borucchia — Prafesaressa muzyki j śpv.; J Śtł. Sinjora Rossini-Korsi Artystka la Skali i jejny muž Praf. Kanserv. Sinjor Adriano Korsi; JŚvtł. Dr. Vasyl Fedorončuk — Pradst. Ukr. Nacyj. Rady j Sakr. « Intern. della Libertà »; J Śvtł. Praf. Dr. Koloman Murgaš — Pradst. Słavakii j supracoŭn. Radio Ital.; JŚvtł. Dr. Renè Montebrè Pradst. Zahranič. Presy; JŚvtł. Dr. Mikałaj Buin — Presavy Dakładč. RAI, rumun; JŚvtł. Praf. Dr. Marta Rasupe i J. Eksc. Minis. Arnold Spekis — Pradstaŭniki Łatvii Dy inšyja.

Važniejšyja piśmovyja vodkliki: J.E. Bp Bolesłaŭ Słoskans — Apost. Vizytatar dla Kat. Biełarusaŭ; J.E. l'Abate Jenerale Dr. R. Zilianti OSB; J. Eksc. Sir Victor Mallet — British Embassy Rome; JE. Le Conte W. d'Ormesson — Ambassadeur de France près le Saint Siège; JE. Ambassadeur de Belgique près le Saint Siège; Legation Royale des Pays-Bas près le Saint-Siège; J. Śvtł Kristoforo Kallay — Consiglio Nazionale Ungherese; Unione Democratica Cristiana dell'Europa Centrale; J. Śvtł. Mons. Dott. Pietro Frutaz — VDirett. d'Enciclopedia Cattolica; J. Śvtł. Dr. Lina Morino — VDirect. « Libertas » Tydniavik Chryscijansk. Demakracyi; J. Śvtł. Praf. M. Karpovič, Zadzin. Biełar. u Arhent. — dy inšyja.

Usim pavažanym haściam i spahadnikam ad imia biełaruskaha narodu j CBAA, jak žyranta imprezy, Ks. Dr. P. Tatarynovič u svajoj pryvitalnaj pramovie vykazaŭ ščyruju vietlivuju padziaku j dalikatna źviarnuŭ uvahu na patrebu autentyčnych viedamak ab Biełarusi, tak siannia časta śviedama, ci niaśviedama, vykryŭlanych; u źviazku z hetym jon paprasiŭ vysłuchać adumysłovaha dakładu sp. Dr. B. Rahuli, jak adnaho z kampetentnych hałasoŭ volnaj Biełarusi, dy niekulki piesiennych nauzoraŭ narodnaha folkloru. Dakład daŭ źviazłaje, ale jasnaje paniaćcie ab histaryčnaj i sianniašniaj Biełarusi, jejnych pravoch, aspiracyjach, henii narodnym, dy jejnym stratehičnym značenni ŭ Europejskaj kanstelacyi dziaržavaŭ: « Biełaruś sucelnaja j niezaležnaja ŭ Zachodniaj Europie — kazaŭ u zakančenni pav. dakładčyk — nia jość pytanniem, interesujučym samych tolki biełarusaŭ, jano maje značennie i dla ŭsich narodaŭ Zachadu, jakija zrazumieli kamunistyčnuju niebiaśpieku ». (Kožny z słuchačoŭ atrymau dakład u druk. adbitcy).

Ab uražanniach z mastackaje častki štodziennik « Il Tempo » nastupnaha dnia (26) pisaŭ tak: « U pieśniach adčuvalisia šepty-skarhi puščaŭ šumlivych dy prytojenych bałotnych chvalaŭ. Vialikija reki j vaziory mihacieli ŭ vačoch, zahledžanych ńa pałyminiejučyja čyrvanniu j biellu ściahi, źvisaŭšyja z adnaje ściany

zali... Jany, kazaŭby, nàśvieža byli zładžanyja i narychtavanyja, kab niaści j razharnuć ich nad Mienskam, Viciebskam, Smalenskam, Vilniaj dy Bieraściam Litoŭskim, uzdoŭž Bieraziny j Dniapra, na ŭźbarežžy 3,500 vazior, pa-nad vieršalinami sosnaŭ i duboŭ viekavych nieprachodnych puščaŭ taho kraju, jaki tak nienavidzić Rasiejcaŭ... »

Dy nia tolki šepty-skarhi tuž livych, čaroŭna ŭ svajoj naturalnaści interpretavanych sp-aj L. Rahula, biełaruskich narodnych idyllaŭ — dadajma — kranali dušy, skałatnulisia j najchaładniejšyja z tych duš, kali — « Zvaruchnuŭsia Lavon, jak vada, jak ahoń!... » vòłatnym basovym raskatnym hromam skarhi balučaj dy zaciataj hrazy. Sapraŭdy niešta niezraŭnianaje pòmirsnaje čułasia ŭ hetaj hłybokaj melodramie, vykonyvanaj takim mahutnym basam, jak sp. P. Koniucha. Niezdarmà paśla padmacavanyja pry bufecie hości (asabliva karespandent « Figaro ») šturmavali jaho piajać hetkich bolej.

Pad hetkija nastroi šmat uźniesiena toastaŭ na čeść Biełarusi j pažadanniaŭ chutkaha jejnaha vyzvalennia, šmat abhavorana pytanniaŭ u pryjaznaj biasiedzie. Nielha nie adciemić tut asabliva ščyraha j ciopłaha pryvietu z boku novapaŭstałaj arhanizacyi paniavolenych narodaŭ « Internacyjanał Svabody » ŭ asobach jejnaha Prezydyjumu, asabliva P. Sp. Prf. Magnino jakomu biełarusy astalisia nazaŭsiody ŭdziačnymi. U takoj atmasfery — možna spadziavacca — impreza heta nie astaniecca biasślednaj: Biełaruś u Rymskaj apinii publič naj značna padraście ».

Hetulki voś pieradało ab rymskim śviatkavanni Radzijo. Peŭnie-ž, heta nia ŭsio. Mała adnak čaho, z plusaŭ i z minusaŭ, astajecca da hetaha dadavać Chiba tolki jašče — słaŭco naležnaha pryznannia za vydatnuju pomač Belhijskim ščyraidejnym siłam: Sp. Sp. B. i L. Rahulam, Sp. Ćvirku na čale ź ichnim Pratektaram, ŭsieaddanym biełaruskaj spravie, Darahim Ajcom Robertam van Cauwelaertam, dy miascovym siłam Sp. P. Koniuchu iz jaho supracoŭnikami Sp. Ninaj Borucchijaj, Sp. Sp. A i L. Korsi, a takža družnym aa. M. Maskaliku j Ŭł. Taraseviču dy alumnam J. Sadoŭskamu j K. Maskaliku.

ŽYVIE BIELARUŚ!

JUBILEJNY PRYVIET: Tak zdaryłasia, što pry adnym śviatkavanni znajšłosia j druhoje. U śviatkavalnaj našaj hrupie akurat prysutničaŭ Pav. Ajc. Dziekan Michaś Maskalik (na zdymcy staić naprava skraju), jaki siannia skončyŭ dvaccacipiacihodzdzie svajho śviatarstva. Voś-ža z pryjemnaściu vykazvajem tut jamu najščyrejšyja našyja pažadanni pładavitšaje idejnaje pracy na doŭhija ščaśliviejšyja hady!...

Pavaž. Ajc. Jubilat rodam ź Niaśvižčyny. Nie znajšoŭšy svaje mety ŭ raspačatych studyjach na Vilenskim Universytecie, padaŭsia jon na Teolohiju ŭ München, dzie i byŭ vyśviačany ŭ 1938 h. Miłyja ŭspaminy astalisia z jahonaj Prymicyi u pamiatnym śv. Mikałai Vilenskim, uračysta ładžanaj idejna-haścinnym darahim našym Ks. Adamam Stankievičam, jaki j bahasłaviŭ tady maładoha Prymicyjanta na mazolnuju idejnuju pracu. Nie daviałosia adnak Pavaž. Jubilatu dzialicca śviežym duchoŭnym entuzyjazmam z rodnaj baćkaŭščynaj. Krutyja suadnosiny j vajna pabłytali ŭsio. Niamieččyna stałasia jakby druhoj baćkaŭščynaj jahonaj, dzie nie abyjšłosia i biez prykrych perypetyjaŭ našaha lichalećcia... Siannia-ž Pavaž. Jubilat viadzie u mieru mahčymaści dušpasyrstva siaroŭ našaj emihracyi ŭ Niamieččyne pavajennaj. Ščaści Boža jamu na hetaj nivie!

Direttore respons. Dott. A. P. FRUTAZ
Posta indir.: Dott. P. TATARYNOVIC
Roma - Via Corsica, 1

Z dazvolu
Duchoun. Uladau
Tipografia Fausto Failli - Roma

Pubblicazione autorizzata dal Tribunale di Roma con decreto del 7-12-1950